DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

7. juli 2005 *

I sag C-373/03,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Verwaltungsgericht Freiburg (Tyskland) ved afgørelse af 12. marts 2003, indgået til Domstolen den 5. september 2003, i sagen

Ceyhun Aydinli

mod

Land Baden-Württemberg,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Silva de Lapuerta, og dommerne R. Schintgen (refererende dommer) og P. Kūris,

* Processprog: tysk.

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Land Baden-Württemberg ved I. Karrais, som befuldmægtiget

— den tyske regering ved A. Tiemann, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved G. Rozet og H. Kreppel, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6 og 7 i associeringsrådets afgørelse nr. 1/80 af 19. september 1980 om udvikling af associeringen (herefter »afgørelse nr. 1/80«). Associeringsrådet blev oprettet ved aftalen om oprettelse af en associering mellem Det Europæiske Økonomiske

Fællesskab og Tyrkiet, som blev undertegnet den 12. september 1963 i Ankara dels af Republikken Tyrkiet, dels af EØF's medlemsstater og Fællesskabet, og som blev indgået, godkendt og bekræftet på Fællesskabets vegne ved Rådets afgørelse 64/732/EØF af 23. december 1963 (*Samling af Aftaler indgået af De Europæiske Fællesskaber*, bind 3, s. 541).

2 Denne præjudicielle anmodning er blevet forelagt i en retssag mellem Ceyhun Aydinli, som er tyrkisk statsborger, og delstaten Baden-Württemberg vedrørende en procedure om udvisning fra tysk område.

Retsforskrifter

3 Artikel 6, stk. 1 og 2, i afgørelse nr. 1/80 bestemmer:

»1. Med forbehold af artikel 7 vedrørende familiemedlemmers adgang til fri beskæftigelse har tyrkiske arbejdstagere med tilknytning til det lovlige arbejdsmarked i en bestemt medlemsstat:

— efter at have haft lovlig beskæftigelse i et år, ret til fornyelse af deres arbejdstilladelse i denne medlemsstat hos samme arbejdsgiver, såfremt der er beskæftigelse

— efter at have haft lovlig beskæftigelse i tre år, ret til i denne medlemsstat med forbehold af den fortrinsstilling, som arbejdstagere fra Fællesskabets medlems-

stater har, at modtage et tilbud om anden beskæftigelse hos en arbejdsgiver efter eget valg, såfremt dette tilbud er afgivet under normale vilkår og er registreret i den pågældende medlemsstats arbejdsmarkedsmyndigheder

— efter at have haft lovlig beskæftigelse i fire år i den pågældende medlemsstat, fri adgang til enhver form for lønnet arbejde efter eget valg.

2. Årlig ferie, barselsorlov, fravær på grund af arbejdsulykke eller sygdom af kortere varighed ligestilles med perioder med lovlig beskæftigelse. Uforskyldt arbejdsløshedsperiode, der er behørigt konstateret af de kompetente myndigheder, og fravær af længere varighed på grund af sygdom er ikke, selv om de ikke kan ligestilles med perioder med lovlig beskæftigelse, til skade for de rettigheder, der er erhvervet gennem den forudgående beskæftigelsesperiode.«

4 Artikel 7 i nævnte afgørelse bestemmer:

»Når tyrkiske arbejdstagere har tilknytning til det lovlige arbejdsmarked i en medlemsstat, har deres familiemedlemmer, såfremt de har fået tilladelse til at flytte til den pågældende medlemsstat:

— efter at have haft lovlig bopæl dér i mindst tre år, og under forbehold af den fortrinsret, som gives arbejdstagere fra Fællesskabets medlemsstater, ret til at modtage enhver form for tilbud om beskæftigelse

— efter at have haft lovlig bopæl dér i mindst fem år, fri adgang til enhver form for lønnet beskæftigelse.

Tyrkiske arbejdstageres børn, der har gennemført en erhvervsuddannelse i værtslandet, kan uafhængigt af varigheden af deres ophold i medlemsstaten modtage ethvert tilbud om beskæftigelse i den pågældende medlemsstat, forudsat at en af forældrene har været lovligt beskæftiget i denne stat i mindst tre år.«

5 Artikel 14, stk. 1, i samme afgørelse fastsætter følgende:

»Bestemmelserne i dette afsnit finder anvendelse med forbehold af begrænsninger begrundet i hensynet til den offentlige orden, den offentlige sikkerhed og den offentlige sundhed.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

6 Det fremgår af sagen, at Ceyhun Aydinli er født i Tyskland i 1974. I tidsrummet fra 1980 til 1989 boede han i Tyrkiet hos sine bedsteforældre, hvor han gennemførte sin skolegang. I september 1989 fik han tilladelse til at flytte til sine forældre i Tyskland, hvor han gennemførte en erhvervsuddannelse. Fra januar 1995 til september 2000 havde han lønnet beskæftigelse hos samme arbejdsgiver, og fra juni 1995 har han haft ubegrænset opholdstilladelse i denne medlemsstat.

7 Efter at Ceyhun Aydinli havde gjort sig skyldig i ulovlig handel med euforiserende stoffer i betydelig mængde, blev han den 27. september 2000 anholdt og

varetægtsfængslet, og den 31. maj 2001 blev han idømt en frihedsstraf på tre år med fradrag af det tidsrum, hvor han havde været varetægtsfængslet.

8 Efter at Ceyhun Aydinli havde afsonet en del af sin straf, blev frihedsstraffen stillet i bero med virkning fra den 2. oktober 2001 med henblik på at give ham mulighed for at gennemgå en langvarig narkoafvænning, som han afsluttede med tilfredsstillende resultat den 16. juli 2002. Ved kendelse af 6. november 2002 blev denne afvænningsperiode fratrukket den idømte straf, og den resterende del blev gjort betinget.

9 Ceyhun Aydinli har efter afvænningen arbejdet hos sin far i Tyskland.

10 Den 16. august 2001 traf de tyske myndigheder afgørelse om, at han øjeblikkelig skulle udvises fra tysk område. Ceyhun Aydinli anlagde sag med påstand om ophævelse af denne afgørelse den 20. september 2001.

11 Den forelæggende ret finder udvisningsafgørelsen forenelig med national ret, hvorefter en udlænding, som ved retskraftig dom er blevet idømt en ubetinget frihedsstraf på mindst tre år for overtrædelse af narkotikaloven, obligatorisk skal udvises, men er dog i tvivl om, hvorvidt udvisningsafgørelsen er forenelig med afgørelse nr. 1/80.

12 Retten har herved anført, at det er fast retspraksis, at artikel 14, stk. 1, i nævnte afgørelse principielt er til hinder for udvisning af en tyrkisk statsborger, såfremt udvisningen besluttes som følge af en straffedom og med det formål at afskrække andre udlændinge, uden at arbejdstagerens personlige adfærd konkret lader formode, at han vil begå nye alvorlige overtrædelser, der kan forstyrre den offentlige orden i værtsmedlemsstaten (jf. dom af 10.2.2000, sag C-340/97, Nazli, Sml. I, s. 957).

13 Retten finder det herved utvivlsomt, at der med hensyn til Ceyhun Aydinli ikke længere bestod nogen konkret recidivrisiko på det tidspunkt, hvor udvisningsafgørelsen blev truffet.

14 Retten finder det dog, inden den træffer afgørelse i hovedsagen vedrørende anvendelsen af artikel 14, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80, nødvendigt først at afgøre, om den pågældende kunne støtte ret på en bestemmelse i nævnte afgørelse, nærmere bestemt afgørelsens artikel 6 eller 7.

15 Retten har herved anført, at Ceyhun Aydinli som tyrkisk arbejdstager, der havde haft lovlig beskæftigelse i mere end fire år i sammenhæng, vel havde erhvervet den i artikel 6, stk. 1, tredje led, i afgørelse nr. 1/80 fastsatte retsstilling. Det anføres desuden, at Ceyhun Aydinli som barn af en tyrkisk arbejdstager med tilknytning til det lovlige arbejdsmarked i en medlemsstat, efter at have haft lovlig bopæl dér i mindst fem år og efter dér at have gennemført en erhvervsuddannelse, råder over de rettigheder, der er fastsat i artikel 7, stk. 1, andet led, og artikel 7, stk. 2, i afgørelsen.

16 Den forelæggende ret er imidlertid i tvivl om, hvorvidt Ceyhun Aydinli på tidspunktet for udvisningsafgørelsen ikke havde fortabt sine rettigheder på grund af sit langvarige fravær fra arbejdsmarkedet, først på grund af varetægtsfængslingen fra den 27. september 2000 til den 3. juli 2001, og efterfølgende ved afsoning af frihedsstraffen fra den 4. juli 2001 til den 1. oktober 2001, og endelig på grund af tidsrummet for afvænningen fra den 2. oktober 2001 til den 16. juli 2002.

17 Da Verwaltungsgericht Freiburg under disse omstændigheder finder, at tvistens løsning nødvendiggør en fortolkning af fællesskabsretten, har den besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Kan en tyrkisk arbejdstagers fravær fra det lovlige arbejdsmarked på grund af afsoning af en tidsbegrænset frihedsstraf føre til, at det antages, at han har forladt dette og følgelig mister de rettigheder, han i henhold til artikel 6, stk. 1, tredje led, i associeringsrådets afgørelse nr. 1/80 af 19. september 1980 om udvikling af associeringen, herefter »afgørelse nr. 1/80«, har opnået som følge af lang tids beskæftigelse i medlemsstaten?

2) Hvorledes defineres i bekræftende fald varigheden af et fravær fra arbejdsmarkedet, der medfører rettighedsfortabelse, på grund af afsoning af en frihedsstraf?

3) Kan der ved fastlæggelsen af dette tidsrum tillige tages hensyn til den tyrkiske arbejdstagers fraværsperioder, som skyldes varetægtsfængsling umiddelbart forud for fuldbyrdelsen af frihedsstraffen?

4) Kan der ved fastlæggelsen af dette tidsrum tillige tages hensyn til, at sagsøgeren på udvisningstidspunktet måtte forventes at ville være fraværende fra arbejdsmarkedet igennem længere tid, idet der, såfremt der ikke sker udvisning, er en høj grad af sandsynlighed for, at han kan indlede en langvarig narkoafvænning — hvorunder afsoningen af frihedsstraffen stilles i bero — med henblik på social og erhvervsmæssig revalidering, og idet der yderligere er udsigt til et tilfredsstillende resultat heraf?

5) Er det en betingelse for bortfald af den retsstilling, der tilkommer et familiemedlem til en tyrkisk arbejdstager ifølge artikel 7, stk. 1, andet led, i afgørelse nr. 1/80, at såvel det familiemæssige fællesskab mellem familiemedlemmet og den tyrkiske arbejdstager, fra hvem familiemedlemmet oprindelig har afledt sin opholdsret, er blevet opløst, som at familiemedlemmet endeligt har forladt det lovlige arbejdsmarked i den medlemsstat, hvor begge bor?

6) Må det normalt antages, at der er sket en relevant opløsning af det familiemæssige fællesskab, såfremt et nu myndigt barn af en tyrkisk arbejdstager varigt fraflytter dennes bolig, og hverken han eller den tyrkiske arbejdstager længere har behov for særlig nærhed eller omsorg?

7) Skal afgørelsen af, hvorvidt et familiemedlem til en tyrkisk arbejdstager har forladt arbejdsmarkedet — ud fra den retsstilling, der tilkommer ham i henhold til artikel 7, stk. 1, andet led — træffes efter de samme kriterier som med henblik på en fortabelse af rettigheder ifølge artikel 6, stk. 1, tredje led?

8) Fortaber en tyrkisk arbejdstagers barn, som har gennemført en erhvervsuddannelse i værtslandet, sin ret ifølge artikel 7, stk. 2, i afgørelse nr. 1/80 til at modtage ethvert tilbud om beskæftigelse i den pågældende medlemsstat, når

barnet allerede gennem et varigt ansættelsesforhold var kommet ind på arbejdsmarkedet der?

9) Fortabes retten ifølge artikel 7, stk. 2, i afgørelse nr. 1/80, såfremt den berettigede forlader det lovlige arbejdsmarked i denne medlemsstat under omstændigheder, der ville føre til, at en tyrkisk arbejdstager mister sin retsstilling ifølge artikel 6, stk. 1, tredje led?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

18 Det bemærkes indledningsvis, at hovedsagen vedrører den situation, hvor en tyrkisk arbejdstager, der som barn af immigrerede tyrkiske forældre, hvoraf i hvert fald én havde tilknytning til det lovlige arbejdsmarked i en medlemsstat, havde fået tilladelse til at flytte til dem på medlemsstatens område ved en familiesammenføring i henhold til artikel 7, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80. Den forelæggende ret har herved fastslået, at den pågældende har ret til fri adgang til enhver form for lønnet beskæftigelse efter eget valg i henhold til bestemmelsens andet led, efter at have haft lovlig bopæl i medlemsstaten i mindst fem år.

19 Det bemærkes desuden, at artikel 6, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80 finder anvendelse »med forbehold af artikel 7 vedrørende en [tyrkisk arbejdstagers] familiemedlemmers frie adgang til beskæftigelse«. Det fremgår heraf, at artikel 7 udgør en særregel i forhold til de gradvist mere omfattende rettigheder, der følger af udøvelse af lovlig lønnet beskæftigelse som fastsat i de tre led i artikel 6, stk. 1.

20 Derfor må det femte, sjette og syvende spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 7, stk. 1, andet led, i afgørelse nr. 1/80 først undersøges.

Femte, sjette og syvende spørgsmål

21 Disse spørgsmål drejer sig nærmere bestemt om, hvorvidt en tyrkisk statsborger, såsom Ceyhun Aydinli, som i medlemsstaten har ret til fri adgang til enhver form for lønnet beskæftigelse efter eget valg i henhold til artikel 7, stk. 1, andet led, i afgørelse nr. 1/80, kan fortabe denne ret, når han er blevet idømt en flerårig frihedsstraf, der oprindeligt var ubetinget, men hvis afsoning delvis blev erstattet af en forpligtelse til at gennemgå en langvarig narkoafvænning. Disse spørgsmål må derfor undersøges samlet.

22 Med henblik på en hensigtsmæssig besvarelse heraf henvises først til retspraksis, hvorefter artikel 7, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80 omhandler den situation, hvor en tyrkisk arbejdstager, der som medlem af en tyrkisk arbejdstagers familie, der er tilknyttet eller har haft tilknytning til medlemsstatens lovlige arbejdsmarked, enten har fået tilladelse til at flytte til nævnte arbejdstager ved en familiesammenføring eller er født og altid har været bosiddende i denne stat. Bestemmelsens anvendelse på en sådan situation er uafhængig af den omstændighed, at den pågældende på det omtvistede tidspunkt er myndig og ikke længere har familiemæssigt samliv med sin familie, men fører en selvstændig tilværelse som arbejdstager i den pågældende medlemsstat (jf. i denne retning dom af 16.3.2000, sag C-329/97, Ergat, Sml. I, s. 1487, præmis 26 og 27, og af 11.11.2004, sag C-467/02, Cetinkaya, Sml. I, s. 10895, præmis 34).

23 En sådan tyrkisk statsborger kan derfor ikke fortabe en ret, som han har erhvervet i henhold til nævnte bestemmelse på grund af sådanne forhold, der er omhandlet af foranstående præmis. Desuden bemærkes, at retten for en tyrkisk arbejdstagers familiemedlemmer til efter en vis tid at få adgang til en beskæftigelse i værtsmedlemsstaten netop tilsigter at sikre deres stilling i denne stat, idet de herved gives mulighed for at føre en selvstændig tilværelse.

24 Det bemærkes endvidere, at selv om artikel 7, stk. 1, første led, i afgørelse nr. 1/80 principielt kræver, at en tyrkisk arbejdstagers familiemedlem faktisk lever sammen med arbejdstageren i den treårsperiode, hvor den pågældende ikke selv opfylder betingelserne for adgang til medlemsstatens arbejdsmarked (jf. dom af 17.4.1997, sag C-351/95, Kadiman, Sml. I, s. 2133, præmis 33, 37, 40, 41 og 44, samt Cetinkaya-dommen, præmis 30), forholder det sig dog ikke desto mindre således, at medlemsstaterne efter denne treårsperiode ikke længere har ret til at fastsætte betingelserne for ophold for et familiemedlem til en tyrkisk arbejdstager, hvilket så meget desto mere også må gælde, når det drejer sig om en immigreret tyrkisk arbejdstager, som opfylder betingelserne i artikel 7, stk. 1, andet led (jf. Ergat-dommen, præmis 37-39, og Cetinkaya-dommen, præmis 30).

25 Domstolen har herved nærmere fastslået, at det for så vidt angår de familiemedlemmer, som omhandles i artikel 7, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80 — der, som Ceyhun Aydinli, efter at have haft lovlig bopæl i fem år, har fri adgang til lønnet beskæftigelse i værtsmedlemsstaten i henhold til bestemmelsens andet led — ikke alene er den direkte virkning, som er tillagt denne bestemmelse, der medfører, at den pågældende udleder en individuel ret til beskæftigelse direkte af afgørelse nr. 1/80, men endvidere denne rets effektive virkning, der nødvendigvis indebærer en opholdsret uafhængig af opretholdelsen af adgangsbetingelserne til disse rettigheder (jf. Ergat-dommen, præmis 40, Cetinkaya-dommen, præmis 31, samt ved analogi dommen af dags dato i Dogan-sagen, sag C-383/03, trykt i dette hæfte, s. 6237, præmis 14).

26 Den omstændighed, at adgangsbetingelsen til den pågældende ret, her det fælles samliv med den tyrkiske arbejdstager i en bestemt periode, bortfalder, når arbejdstagerens familiemedlem har opnået den pågældende rettighed, kan derfor ikke ændre dennes udnyttelse heraf.

27 For det andet bemærkes, at det fremgår af retspraksis, at grænserne for retten til ophold, der udgør et accessorium til retten til adgang til arbejdsmarkedet og til faktisk at have beskæftigelse, som tilkommer en tyrkisk arbejdstagers familiemedlemmer, der opfylder betingelserne i artikel 7, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80, kan forekomme i to former. Enten udgør den immigrerede tyrkers tilstedeværelse på værtsmedlemsstatens område på grund af hans personlige adfærd en faktisk og alvorlig trussel for den offentlige orden, den offentlige sikkerhed eller den offentlige sundhed i henhold til artikel 14, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80, eller også har den pågældende forladt medlemsstatens område i en længere periode og uden lovlige grunde (jf. i denne retning Ergat-dommen, præmis 45, 46 og 48, samt Cetinkaya-dommen, præmis 36).

28 Derimod giver artikel 7, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80 ikke mulighed for, efter en idømmelse af en endog flerårig og oprindeligt ubetinget fængselsstraf efterfulgt af en langvarig narkoafvænning, at begrænse de rettigheder, som bestemmelsen indrømmer en tyrkisk statsborger, der befinder sig i en situation som Ceyhun Aydinlis, på grund af dennes langvarige fravær fra arbejdsmarkedet (jf. analogt Cetinkaya-dommen, præmis 39).

29 Fortolkningen ifølge foregående præmis gælder så meget desto mere som, modsat artikel 6, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80 vedrørende tyrkiske arbejdstagere, stiftelsen af

retten til beskæftigelse for en sådan arbejdstagers familiemedlemmer i henhold til afgørelsens artikel 7, stk. 1, ikke er betinget af familiemedlemmernes tilknytning til den pågældende stats lovlige arbejdsmarked og til udøvelse af lønnet beskæftigelse i et vist tidsrum, men alene af, at de faktisk har haft bopæl hos den arbejdstager, i kraft af hvilken de udleder deres rettigheder, i et oprindeligt tidsrum på tre år. Desuden bemærkes, at nævnte artikel 7, stk. 1, første og andet led, indrømmer en tyrkisk arbejdstagers familiemedlemmer ret til beskæftigelse, men pålægger dem ikke herved nogen forpligtelse til at udøve lønnet arbejde som omhandlet i artikel 6, stk. 1, i samme afgørelse.

30 Det følger heraf, at artikel 6, stk. 2, i afgørelse nr. 1/80 overhovedet ikke finder anvendelse i forbindelse med afgørelsens artikel 7. Det er alene af hensyn til sammenlægningen af de beskæftigelsesperioder, der er nødvendige for stiftelsen af rettighederne i artikel 6, stk. 1, at artikel 6, stk. 2, fastsætter de virkninger, som de forskellige grunde til afbrydelsen af beskæftigelsen har for sammenlægningen af disse perioder (jf. Dogan-dommen, præmis 15).

31 Heraf følger desuden, at familiemedlemmet til en tyrkisk arbejdstager, som opfylder betingelserne i artikel 7, stk. 1, i afgørelse nr. 1/80, og som ønsker at udøve beskæftigelse i værtsmedlemsstaten, ikke er forpligtet til at opfylde de strengere betingelser, der er fastsat herfor i artikel 6, stk. 1, i nævnte afgørelse (jf. i denne retning analogt dom af 19.11.1998, sag C-210/97, Akman, Sml. I, s. 7519, præmis 48-50).

32 På grundlag af det i det hele anførte må det femte, sjette og syvende spørgsmål besvares således, at en tyrkisk statsborger, som har ret til fri adgang til enhver form for lønnet beskæftigelse i henhold til artikel 7, stk. 1, andet led, i afgørelse nr. 1/80, ikke fortaber denne ret hverken på grund af et langvarigt fravær fra arbejdsmarkedet som følge af en endog flerårig frihedsberøvelse efterfulgt af en langvarig narkoafvænning, eller på grund af den omstændighed, at den pågældende på tidspunktet for udvisningsafgørelsen var myndig og ikke længere havde bopæl hos den tyrkiske arbejdstager, som udløste hans opholdsret, men førte en af denne arbejdstager uafhængig tilværelse.

Første, andet, tredje og fjerde spørgsmål samt ottende og niende spørgsmål

33 Henset til besvarelsen af femte, sjette og syvende spørgsmål er det ufornødent at træffe afgørelse vedrørende de øvrige forelagte spørgsmål.

Sagens omkostninger

34 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

En tyrkisk statsborger, som har ret til fri adgang til enhver form for lønnet beskæftigelse i henhold til artikel 7, stk. 1, andet led, i afgørelse nr. 1/80 af 19. september 1980 om udvikling af associeringen, som blev vedtaget af det associeringsråd, der er oprettet ved aftalen om oprettelsen af associering mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Tyrkiet, fortaber ikke denne ret hverken på grund af et langvarigt fravær fra arbejdsmarkedet som følge af en endog flerårig frihedsberøvelse efterfulgt af en langvarig narkoafvænning, eller på grund af den omstændighed, at den pågældende på tidspunktet for udvisningsafgørelsen var myndig og ikke længere havde bopæl hos den tyrkiske arbejdstager, som udløste hans opholdsret, men førte en af denne arbejdstager uafhængig tilværelse.

Underskrifter